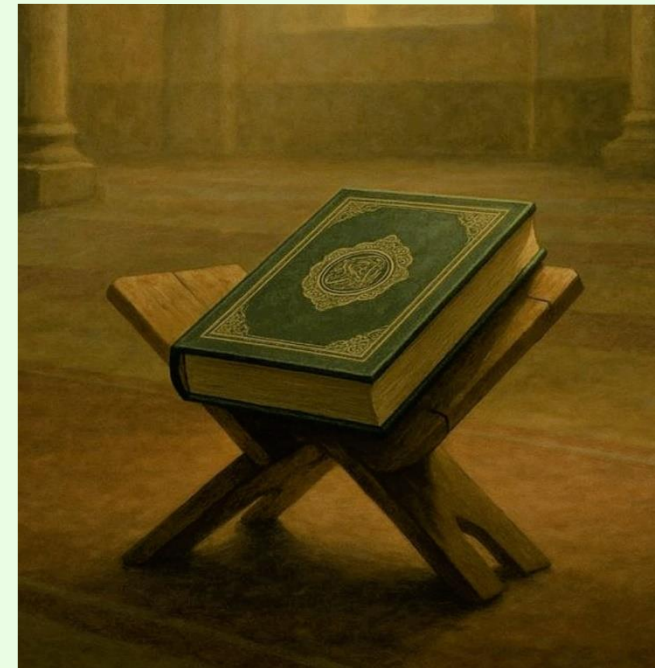

نشریه مسیر نور

شماره سیزدهم / دوره دوم / پاییز ۱۴۰۴

در پیچ و خم‌های پرفراز و نشیب تاریخ، جامعه بشری همواره در جستجوی قطب‌نمایی بوده است که او را از گمراهی و تفرقه برهاند. این جستجو، در میان انبوهی از مکاتب و تفاسیر، گاهی به سردرگمی می‌انجامد. اما در سنت ناب اسلامی، یک چراغ راهنما وجود دارد که خداوند متعال با دستان قدرتمند پیامبر خاتم (ص)، آن را برای همیشه فراروی ما قرار داده است: قرآن کریم و عترت پاکش.

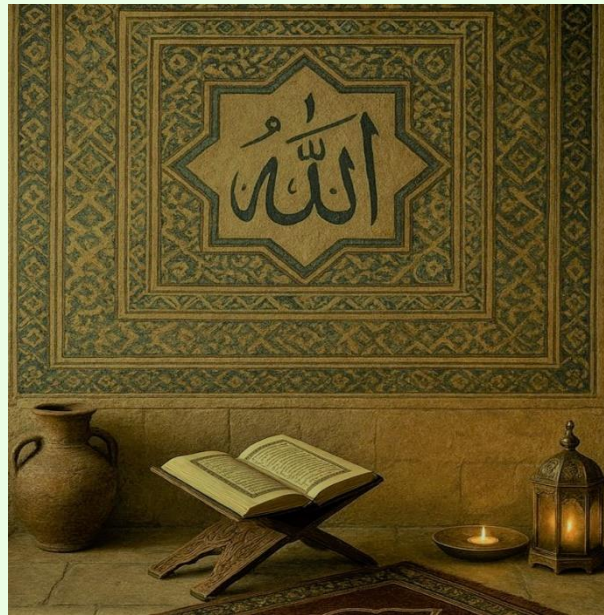
حدیث شریف ثقلین، آن ریسمان مستحکم الهی، دقیقاً بر همین دو رکن اساسی تأکید دارد: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ وَ عِترَتِي أَهْلَ بَيْتِي» (من در میان شما دو چیز گران‌بها باقی می‌گذارم: کتاب خدا و اهل بیتم). این حدیث، نه یک توصیه، بلکه یک دستور الهی و محور وحدت جهان اسلام است.

پیشگفتار

نشریه مسیر نور

شماره سیزدهم / دوره دوم / پاییز ۱۴۰۴

چرا این دو با هم؟

قرآن، کلام خداست و سرچشمه حکمت نامتناهی. اما فهم عمیق، تفسیر دقیق، و به کارگیری صحیح این کلام، نیازمند مفسری معصوم است که خود از بطن وحی برخاسته باشد. اهل بیت (ع)، که امامان معصوم هستند، تجسم عملی آموزه‌های قرآن و شارحان حقیقی آن به شمار می‌آیند. جدایی این دو، نه تنها موجب تضعیف فهم دینی می‌شود، بلکه مسیر انحراف و اختلاف را برای امت هموار می‌سازد.

هدف این شماره:

این شماره از نشریه با هدف تبیین همین پیوند مقدس و معرفی نقش محوری اهل بیت (ع) در فهم صحیح آموزه‌های قرآنی تقدیم شما دانشجویان عزیز می‌شود. ما باور داریم که با تمسک به این دو ثقل، می‌توانیم ریشه‌های تفکر انتقادی سالم را در محیط دانشگاهی تقویت کرده و جامعه‌ای مبتنی بر عدالت و هدایت قرآنی بنا نهیم.

نشریه داخلی دانشگاه هنر اسلامی تبریز / بخش
درون دانشگاهی
زیر نظر مدیریت امور فرهنگی دانشگاه هنر اسلامی
تبریز

صاحب امتیاز:
کانون قرآن و عترت دانشگاه هنر اسلامی تبریز
مدیر مسئول و سردبیر:
فاطمه مختاری القلندیس
استاد مشاور:
حجت الاسلام والمسلمین دکتر حسن صالحی
هیئت تحریریه:
فاطمه مختاری القلندیس

فهرست

عنوان	شماره صفحه
پیشگفتار	۱
مقدمه	۴
قرآن: ثقل اکبر	۴
عترت: ثقل اصغر، مفسر و راهنما	۴
علی دروازه شهر علم	۵
تبیین مفهوم عدالت و امامت	۵
صحیفه سجادیه	۶
نگاه دانشجویی به تدبیر	۷
روایات غدیر	۷
نکات ناب	۷
اطلاعات تماس و شعار جمع‌بندی	۸

مقدمه

(ضرورت تفسیر)

قرآن کریم، کتابی است که سطوح فهم آن به اندازه درجات کمال انسانی گسترده است. خواندن، تلاوت کردن و حتی حفظ کردن قرآن ارزشمند است، اما غایت نهایی، تدبر و عمل به آن است. اینجاست که نقش هدایت‌گران الهی، یعنی اهل بیت (ع)، آشکار می‌شود. حدیث ثقلین، نقشه راه عملی ما برای ورود به عمق معارف قرآنی است.

قرآن: ثقل اکبر

کتاب الله، حجت باطنه (حجت درونی) خداوند بر بندگان است. در حکمت متعالی، این کتاب، خود حامل تمام علوم و معارف لازم برای سعادت اخروی و دنیوی است. اهمیت آن به قدری است که خداوند آن را «مُبَيِّنٌ لِّكُلِّ شَيْءٍ» می‌داند (نحل/۸۹). اما این تبیین، برای همه سطوح فهم یکسان نیست.

{وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ}

عترت: ثقل اصغر، مفسر و راهنما

اهل بیت (ع) به عنوان «ثقل اصغر» (چیز سنگین‌تر یا پرارزش‌تر از نظر عمل)، کسانی هستند که خداوند آن‌ها را برای حفظ و تفسیر دقیق قرآن برگزیده است. این تفسیر، صرفاً لغوی یا تاریخی نیست؛ بلکه تفسیری محتوایی، عملی، و هدایت‌کننده است که سیره عملی ایشان (که خود تجلی قرآن ناطق است) آن را تأیید می‌کند.

چرا اهل بیت (ع) شارح هستند؟

۱. علم لدنی: ایشان دارای علمی الهی و واسطه فیض الهی هستند. ۲. طهارت ذاتی: پاکیزگی ذاتی آن‌ها، ضامن عدم خطا در نقل و تفسیر کلام الهی است. همانطور که در آیه تطهیر آمده است: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» (احزاب/۳۳). ۳. عدم تضاد: گفتار و رفتار اهل بیت (ع) هیچ‌گاه با نص قرآن در تضاد نبوده و همواره در راستای تأکید بر آن است.

خطر تفکیک: گمراهی اجتناب‌ناپذیر

تاریخ نشان داده است که هرگاه جامعه اسلامی از اهل بیت (ع) فاصله گرفته و قرآن را بدون مرجعیت معصوم تفسیر کرده، دچار تشتت آرا، ظهور فرقه‌های انحرافی، و تفسیرهای سلیقه‌ای شده است. جدایی ثقلین، به معنای از دست دادن لنگرگاه هدایت است. این دو باید همواره در کنار هم باشند؛ قرآن، مبنا و عترت، میزان فهم ما از آن مبنا.

نکته دانشجویی: در دوران بمباران اطلاعاتی، پیروی از تفسیر معتبر و اصیل اهل بیت (ع) تنها راه تشخیص حق از باطل در مباحث اعتقادی و اخلاقی است.

علی دروازه شهر علم: نگاهی به سیره

تفسیری امام علی (ع)

«أنا مدينة العلم»

شخصیت امیرالمؤمنین علی (ع) در کنار جایگاه بی‌بدیلش در فقه و شجاعت، در حوزه تفسیر قرآن جایگاهی منحصر به فرد دارد. حدیث مشهور پیامبر اکرم (ص) که ایشان را «باب مدینه العلم» (دروازه شهر علم) معرفی می‌کند، به وضوح نشان می‌دهد که دسترسی به فهم عمیق حقایق قرآنی از طریق ایشان میسر است.

تفسیر بر مبنای آیات دیگر (تفسیر آیه به آیه)

روش تفسیری امام علی (ع) همواره مبتنی بر خود قرآن بوده است. ایشان معتقد بودند که برخی آیات، کلید فهم آیات دیگر هستند.

ایشان در تفسیر آیات مربوط به توحید، به طور مداوم بر یک اصل تأکید می‌کردند: تفکر در آفرینش به عنوان نشانه خالق.

{سِپَرٌ لَّكُمْ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ دَابَّيْنِ وَ سَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ}

امام علی (ع) نه تنها این آیات را تلاوت می‌کردند، بلکه با تبیین دقیق این آیات، نشان می‌دادند که چگونه نظم کیهانی، شاهدی بر یگانگی و قدرت خداوند است و این نظم، خود، جزئی از حکمت قرآنی است.

تبیین مفهوم عدالت و امامت

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های امام علی (ع) تبیین مفاهیم کلیدی چون «عدالت» و «امامت» بود که ریشه در مبانی قرآنی دارند. ایشان در نهج‌البلاغه، پیوسته بر این نکته تأکید داشتند که حکومت و رهبری دینی، امری الهی و منصوب از جانب خداوند است، نه انتخابی صرف.

ایشان در خطبه‌های متعدد، آیات مربوط به «اولی‌الأمر» را به عنوان دلیل قرآنی بر حقانیت ولایت خود و اهل بیت مطرح می‌کردند و نشان می‌دادند که اطاعت از حاکم، مشروط به اطاعت از خداست و این دو از هم جدا نمی‌شوند.

رفع شبهات و تبیین آیات متشابه

در دوران پس از رحلت پیامبر (ص)، با ظهور تفسیرهای متفرق و گاه مغرضانه، امام علی (ع) وظیفه خود می‌دانستند که با تکیه بر علم لدنی خویش، شبهات ایجاد شده حول آیات متشابه را برطرف سازند. ایشان متشابهات را به محکمت پیوند می‌زدند تا مسیر هدایت برای پیروانشان روشن بماند.

سیره تفسیری امام علی (ع)، الگویی کامل از تمسک به قرآن (ثقل اکبر) و درک هدایت الهی از طریق مفسر معصوم (ثقل اصغر) است. هر دانشجویی که در پی فهم عمیق معارف اسلامی است، باید به این منبع زلال بازگردد.

ابعاد اجتماعی و سیاسی نیایش

صحیفه سجادیه فراتر از یک کتاب عبادی صرف است؛ این کتاب یک سند اجتماعی و سیاسی قدرتمند است:

مسئولیت‌پذیری اجتماعی: دعا‌هایی در مورد حقوق والدین، همسایگان، و حاکمان، نشان‌دهنده تأکید قرآن بر ساختار سالم جامعه است.

مقاومت در برابر ظلم: در مواجهه با وضعیت اسفبار پس از واقعه کربلا، امام سجاد (ع) با دعا‌های خود، روحیه‌ی مقاومت، حفظ حق و تبیین جایگاه اهل بیت را به امت منتقل کردند. این دعاها، زمینه‌ساز تداوم مبارزه فکری و معنوی با ظلم هستند.

فراخوان دانشجویی: صحیفه سجادیه نه تنها آرامش‌بخش دل‌هاست، بلکه نقشه‌ی راهی عملی برای تبدیل اعتقادات قرآنی به عمل اجتماعی سازنده است. مطالعه آن را به عنوان یک درس عملی در دانشگاه زندگی خود قرار دهید.

صحیفه سجادیه: آیین‌نامه زندگی قرآنی

(قرآن ناطق در نیایش)

اگر قرآن کریم، سخن مکتوب خداوند است، صحیفه سجادیه را می‌توان «قرآن ناطق» امام سجاد (ع) نامید. این مجموعه دعا‌های گران‌بها، تبلور عملی و اخلاقی تمامی معارف توحیدی، عدل، نبوت و امامت است که در آیات قرآنی نهفته است.

تجلی معارف قرآنی در مناجات

دعا‌های صحیفه، یک فهرست‌وار از آموزه‌های قرآن را در قالب مناجات و التجا به خداوند ارائه می‌دهند.

۱. **توحید و معرفت:** در دعای اول صحیفه، امام سجاد (ع) با کلماتی همچون: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَوْ أُنْزِلَ عَلَى الْجِبَالِ» (حمد خدایی که اگر بر کوه‌ها نازل می‌شد، آنها متلاشی می‌شدند)، عظمت پروردگار را به تصویر می‌کشند؛ این، عین تبیین قرآنی آیه «لَوْ أُنْزِلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْنَاهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ» (حشر/۲۱) است.

۲. **اخلاق و تهذیب نفس:** بسیاری از دعاها، آیین‌نامه‌هایی عملی برای تزکیه نفس هستند. دعای مکارم الاخلاق، به طور مشخص، فهرستی از فضایل اخلاقی است که قرآن بر آنها تأکید دارد؛ از جمله: صداقت، فروتنی، قناعت و دوری از حسد. این دعا به ما می‌آموزد چگونه با تکیه بر آموزه‌های قرآنی، خود را در برابر وسوسه‌های نفس حفظ کنیم.

اطلاعات تماس و شعار جمع‌بندی

کانون قرآن و عترت دانشگاه هنر اسلامی
تبریز

وب سایت رسمی :

<https://B2n.ir/pn2063>

اینستاگرام:

تلگرام:

همگام با قرآن، در مسیر عترت

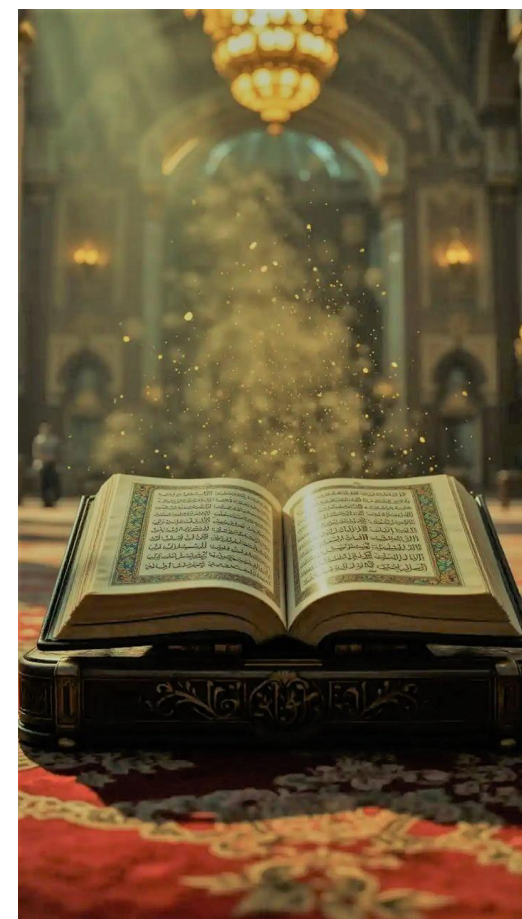
نگاه دانشجویی به تدبیر

(دریچه‌ای به سوی معنا)

در هیاهوی کلاس‌ها، فرمول‌ها و امتحانات، گاهی احساس می‌کنیم که جهان در حال کوچک شدن است؛ در حصار سرفصل‌ها محبوس می‌شویم. اما هنگامی که دست می‌بریم به سمت قرآن، این حصار می‌شکند.

تدبیر در آیه، شبیه حل یک معمای کیهانی است. وقتی جمله‌ای از امام صادق (ع) در مورد معنای یک آیه به ذهنم می‌رسد، ناگهان دریچه‌ای باز می‌شود که قبل از آن بسته بود. فهمیدن این نکته که «این کلام برای من دانشجو، امروز چه می‌گوید؟»، تجربه‌ای است که هیچ نمره‌ای نمی‌تواند آن را بسنجد. این، درک پیوند میان آفرینش و هدف‌گایی است. اهل بیت، این دریچه‌ها را برای ما گشوده‌اند و لذت فهمیدن حقیقی، در کشف این پیوند است.

"قرآن کتابی برای اندیشیدن است، و ما در مسیر اهل بیت، هنر اندیشیدن را می‌آموزیم."

نکات ناب (حدیثی از امام صادق (ع))

امام صادق (ع) فرمودند:

«إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ عِلْمَنَا فَتَدَبَّرِ الْقُرْآنَ»

(هرگاه اراده کردی که از علم ما آگاه شوی، پس در قرآن تدبیر کن.)

تفسیر کوتاه: این روایت تأکید می‌کند که راه فهم حقیقی علم و حکمت اهل بیت (ع)، از طریق تدبیر عمیق در کلام خداوند می‌گذرد. علم ایشان، شارح و مفسر قرآن است.